

Californiai levél.

Kalifornia, Alameda.

E folyóirat olvasói emlékezhetnek egy levélre, melyet a távol Californiából a sanfranciscoi és más unitárius egyházakról ezelőtt pár évvel irtam. Sok minden történt azóta. Nagy események zajlottak le, melyek nemzeti életünkre fontosak. De ezekről nem szükség szólnom, mert eléggé ismeretesek. S egyenesen rátérhetek arra, hogy írjak a Californiában való vallási előhaladásról, mely egyaránt érdekli azokat, a kik Magyarországon és Amerikában közös vallási hitet vallanak.

A sanfranciscoi szép öböl és kikötő hosszában, négy városban öt unitárius gyülekezet van, kettő San-Franciscóban, egy Oaklandben, egy Alamedában és egy Berkeleyben. Ezek közül némelyikben mostanában gyakran változnak a lelkészek, de újabban a keleti államokból olyanok jöttek, a kik állandóan itt fognak maradni, hogy hirdessék a mi vallásunkat. Az alamedai gyülekezet szerencsés, hogy már tiz év óta ugyanaz a lelkésze van, George R. Dodson, kinek igehirdetése a mi ügyünket folyton előbbre viszi.

Legnevezetesebb a sanfranciscoi „Első unitárius gyülekezet,” melyet 1852-ben alapítottak, E gyülekezetnek 1864-től mostanig ugyanaz a papja volt, dr. Horatio Stebbins, ki San-Franciscóban mindig köztisztviselőként állott, s ki most előhaladt korában harminczhat évi szolgálat után nyugalomba vonult, miután a gyülekezetet E. Bradford Leavitt lelkész gondjaira bízta. Dr. Stebbins New-Englandbe tér vissza, a honnan jött volt Californiába, hogy szülőföldjén élje le hátralevő éveit békében és lelki derűtségben, melyet megérdemelnek azok, kik annyi munkás évet áldoztak mások szolgálatának. E. Bradford Leavitt, ki Thomas Starr King és dr. Horatio Stebbins utódjául jött, elébb Washingtonban volt pap. Aránylag még ifju ember és hivei teljes reménnyel vannak eltelve iránta. Jelen voltam a beiktatásán. Megható volt, a mint dr. Stebbins lelkére kötötte annak az egyháznak gondozását, mely e napnyugati város szellemi életének egyik erőssége.

A sanfranciscoi második gyülekezet is nem rég cserélt papot. A. J. Wells, a tehetséges és jeles szónok más gyülekezetbe ment; de szerencsére a gyülekezetnek egy derék ifjú embert sikerült helyébe megnyerni E. M. S. Hodgan személyébe, kit nem rég avattak pappá, s kinek működése elé a legjobb reménységgel néznek.

J. T. Sunderland, ki egy ideig, Oaklandben lelkészkedett, Angliába hivatott el, Londonnak egy történelmi nevezetességű egyházába, abba a gyülekezetbe, melynek sok évig Róbert Spears volt a lelkésze. Az oaklandi gyülekezetben néhány hónapig nem volt pap. Most B. Fay Mills hirdeti ott az igét. Mills előbb az orthodoxokhoz tartozott, s egyike volt America leghíresebb „evangelistái”-nak. A keresztény hitnek régi formáit vizsgálva és tanulmányozva oly meggyőződésre jutott, mely a régi hitformáról őt új hitre vezette. És míg előbb az üdvözülésről való szükkörű hitnézet értelmében hívta az embereket, hogy jöjjenek a Krisztushoz, most ugyanazzal az ékesszólással hívja, hogy hagyják el a bűnök és önzésnek régi útait és jöjjenek a magasabb szellemi élet szabadságába és dicsőségébe a Krisztushoz. Mills egyik legbátrabb képviselője annak a hitnek, melyet az unitáriusok és más szabadelvű keresztények a vallás igazságainak hisznek.

A templomi énekek tekintetében Amerikában sokat köszönnek unitárius szerzőknek, papoknak és világiaknak. Dr. E. H. Sears, H. W. Longfellow és testvére Samuel Longfellow (unitárius lelkész), dr. M. J. Savage, El. Seudder, J. W. Chadwick, W. C. Gauett, F. L. Hosmer nevei a vallási költészetben és énekben fényes nevek. Mindezek egyházunkhoz tartoznak. S közülök most Hosmer Californiába jött. Berkeleyben, hol a californiai egyetem van, ő foglalta el az unitárius gyülekezet szószékét. A gyülekezet csakis örvendhet, hogy ily kitűnő egyént mondhat magáénak. F. L. Hosmer unitárius papi családból származik. Atyja, dr. C. W. Hosmer korának egyik legismertebb unitárius lelkésze volt 1862-től 1872-ig az „Antiochi College” elnöke. — A berkeley-i gyülekezet nem rég szép templomot épített.

A californiai unitáriusok nagy veszteséget szenvedtek dr. Ely Fay halálával. Dr. Fay a trinitariusknál tanult, de egyike lett az unitarizmus legbuzgóbb munkásainak.

Mindazok a hitsorsosok, kik körülményeiknél vagy tetszésük-nél fogva Californiában laknak, a virág és napfény emez országában, most újra bátoritást nyertek, hogy gyülekezeteikben kiváló

egyénektől hallhatják a vallás ígét és reménylik, hogy California, melynek a természet annyira kedvez, alkalmas talajt nyújt a mi vallásos hitünk magvainak elhintésére és virágzására.

A mi hazánk nem látott vallásos üldözést, mi miatt más országok annyit szenvedtek. Hazánk alkotmánya megtiltja, hogy az állam bárkinek is vallásos hitébe beléavatkozzék. A hitnek minden formája szabad, nőhet és virágozhatik akadály nélkül, a hol az emberek megnyitják szívéket annak befogadására. Minden hitnézet élvezi a szabadság áldását. Bármik legyenek a mi nemzeti hibáink, az amerikai vallási szabadság nemzetünknek dicsősége. Én mint az ifjú szabad Amerikának egyik fia alig is tudom megmérni, hogy mit szenvedhettek Magyarországon az unitáriusok az ő hitükért; de örvendek, hogy azok a sötét napok elmúltak; s talán lehet, hogy nem is fognak ismétlődni.

BUTTRICK F. J.

G o n d o l a t o k.

Felső-Zsuk, 1900. oct. 15.

A családi élet boldogsága a szeretet emlőjén táplálkozik és növekszik nagyra.

A honnan a szeretet kiköltözik, ottan elsatnyul, elvész a boldogság, mint a gyermek, kítől elvonjuk az anyatejet.

Lehetünk gazdagok, hatalmasok, a nélkül, hogy boldogok lennénk.

Kis ház, szerény viszonyok, de melyeket a szeretet aranysugarai vonnak be, elfelejtetik velünk, hogy sok a baj és hogy sokban hiányt szenvedünk.

Ez az egy, mit nem nélkülözhet az emberi szív.

És a mint nem nyílik a virág, ha a nap nem süt rája, a szeretet édes szavát minden halandó várja.

A földi javak, befolyás, állással járó tekintély, ha azokat megszereltük, megmaradnak, de azok csak törzsei a fának, melyen megteremhet a boldogság. A szeretet gondosan kell ápolja, öntözze, hogy az virulhasson és birtokosságát boldoggá tegye.

Arra, ki szeretni tud, értékét elveszti minden, ha szeretet nem lakozik lelkében és mások szeretetét nem érzi magában.

Sokan gondolják és mondják: boldog az, vagy amaz: hisz mily gazdag, mily hatalmas! Úsalódnak. A boldogság szerény ibolya, megfér és virít a a legkisebb kunyhóban, csak a szeretet melegét árásszuk körében.